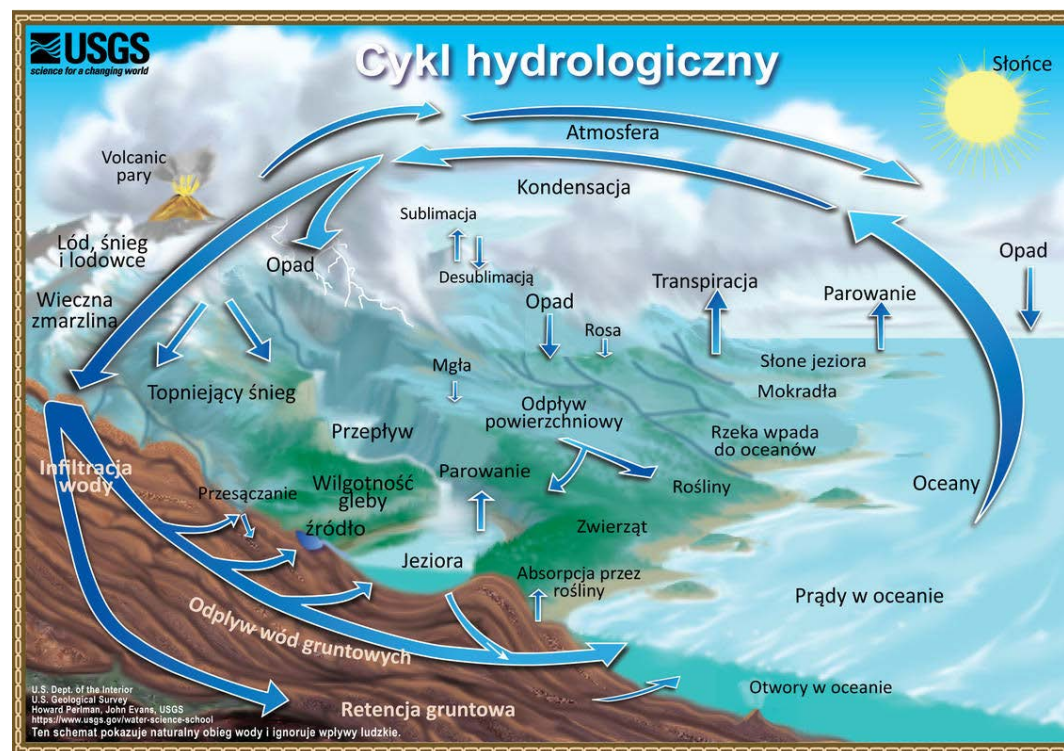

Skąd pomysł na realizację projektu pn. „Wzmocnienie oceny depozycji atmosferycznej w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie”

Wspólnie działamy na rzecz Europy **zielonej**,
konkurencyjnej i sprzyjającej integracji społecznej

Dr inż. Barbara Toczko
Kierownik Projektu, Zastępca Dyrektora
Departament Monitoringu Środowiska
Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Skład chemiczny opadów atmosferycznych to jeden z podstawowych elementów wpływających na ekosystemy.

źródło: <https://www.usgs.gov/media/images/cykl-hydrologiczny-natural-water-cycle-polish>

Chemizm opadów atmosferycznych o Polsce jest badany dla potrzeb dostarczenia informacji na poziomie międzynarodowym na potrzeby wypełnienia przez Polskę:

- 1) protokołu w sprawie długofalowego finansowania wspólnego programu monitoringu i oceny przenoszenia zanieczyszczeń na dalekie odległości w Europie (tzw. **protokół EMEP**) do **Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczania powietrza na dalekie odległości**;
- 2) wymogów art. 4 ust. 9 **dyrektywy** Parlamentu Europejskiego i Rady **2004/107/WE** z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, niklu, rtęci i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu;
- 3) Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (**HELCOM**).

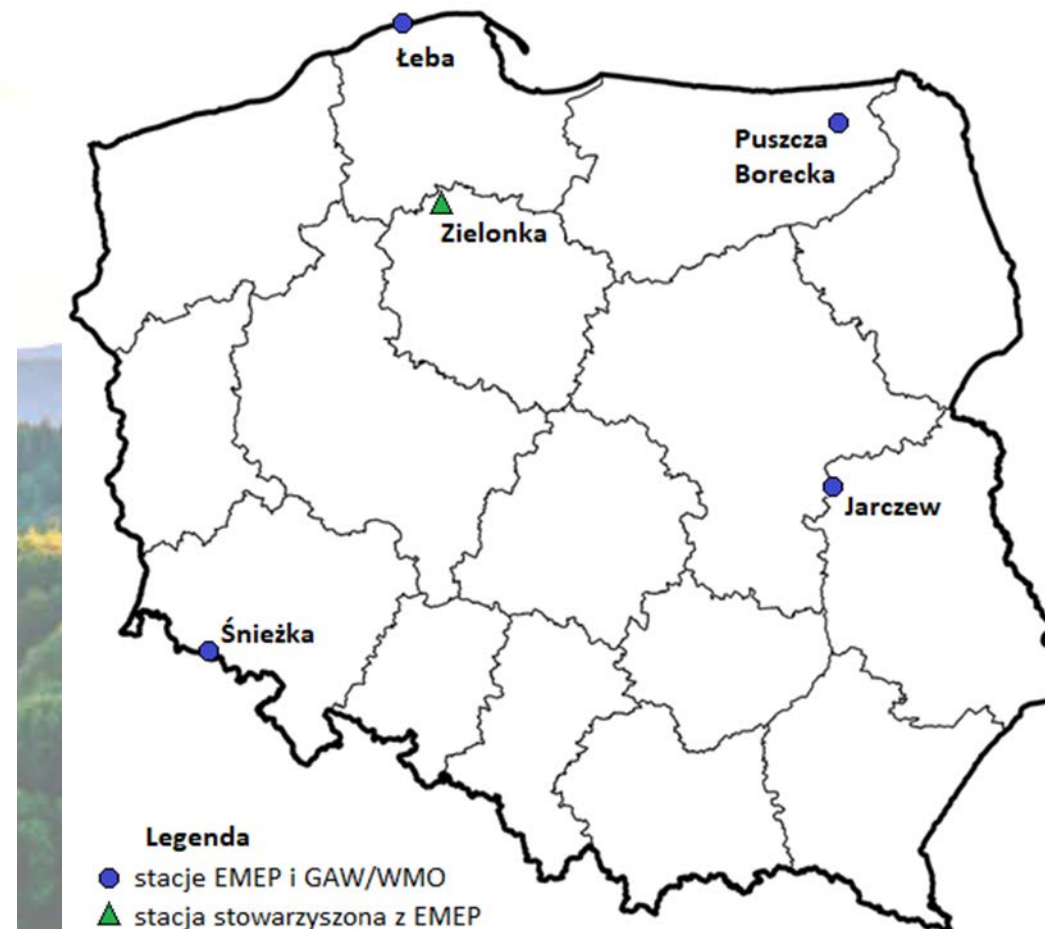
Stacje monitoringu tła zanieczyszczenia atmosfery w Polsce - stacje EMEP

Sieć stacji EMEP w Polsce obejmuje cztery stacje:

Stacje: **Jarczew** (działająca od 1984 r.), **Śnieżka** (od 1981 r.) i **Łeba** (od 1993 r.), gdzie pomiary są prowadzone przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - PIB;

Stacja **Puszcza Borecka**, gdzie pomiary są prowadzone przez Instytut Ochrony Środowiska - PIB od 1993 r.

W 2016 r. dołączyła do nich, jako stacja stowarzyszona z EMEP, stacja **Zielonka**, gdzie pomiary są prowadzone przez Centralne Laboratorium Badawcze GIOŚ.

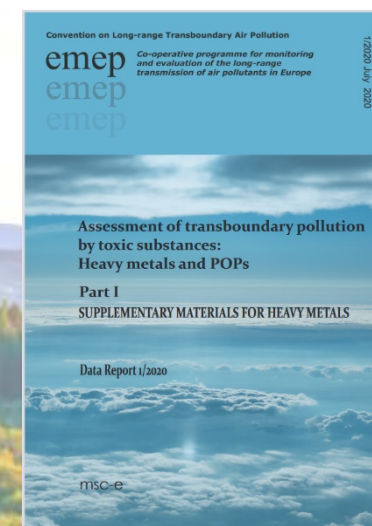

Stacje monitoringu tła zanieczyszczenia atmosfery wykonujące badania depozycji na potrzeby EMEP

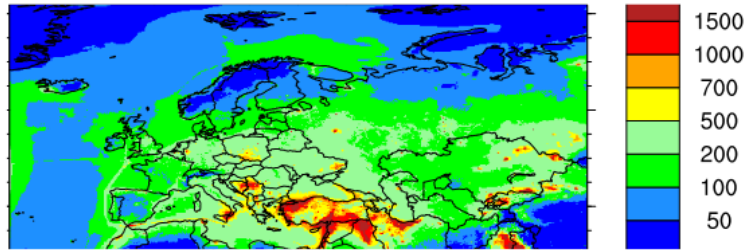
Na potrzeby programu EMEP na czterech stacjach krajowej sieci (w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i na Śnieżce) są prowadzone pomiary:

- w opadzie atmosferycznym: SO_4^{2-} , NO_3^- , NH_4^+ , Cl^- , Na^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+} , K^+ ;
- przewodność elektrolityczna, pH.

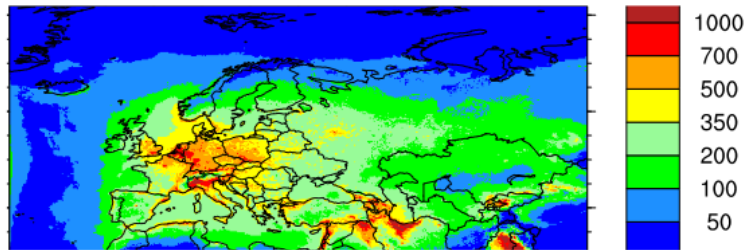
Dodatkowo pomiary metali ciężkich Puszcze Borecka (Hg, As, Cd, Zn, Cu, Ni, Cr, Pb) Łeba (Cd, Zn, Cu, Ni, Cr, Pb) w opadach atmosferycznych są prowadzone na stacjach w Łebie i Puszczy Boreckiej.

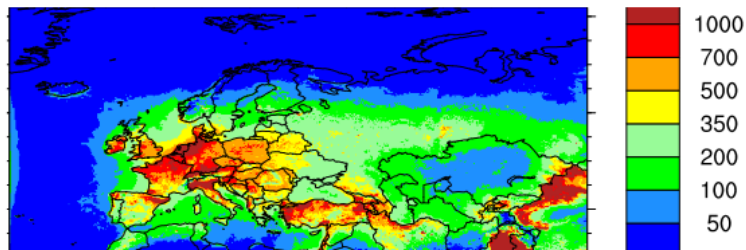

(a) oxidized S

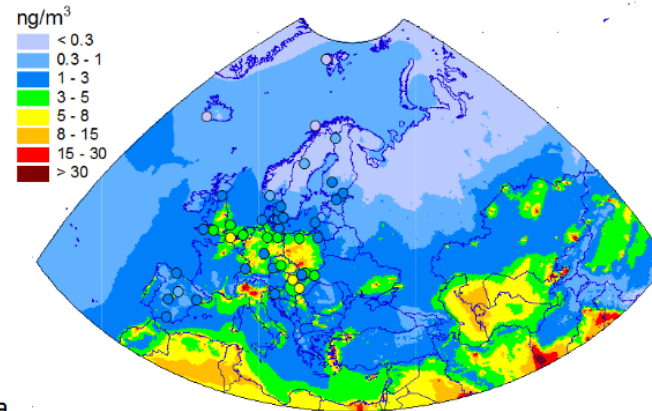

(b) oxidized N

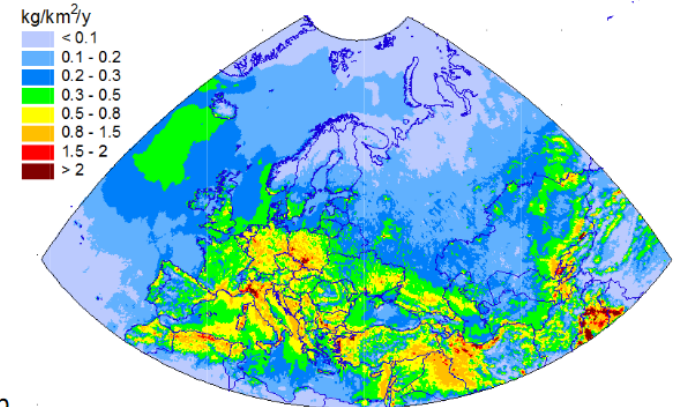

(c) Reduced N

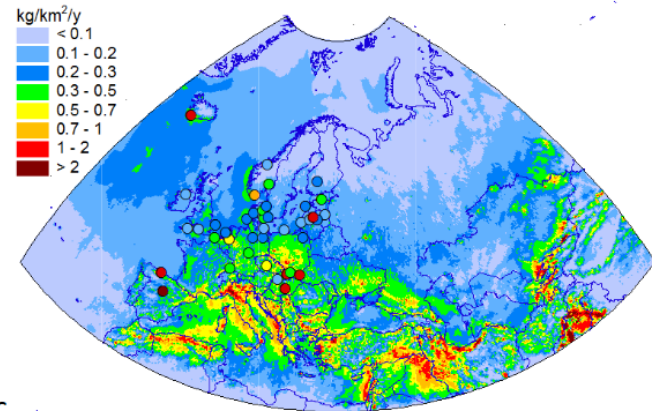
Depozycja siarki i azotu
[mg(S)m⁻², mg(N)m⁻²] w 2018 r.

a

b

c

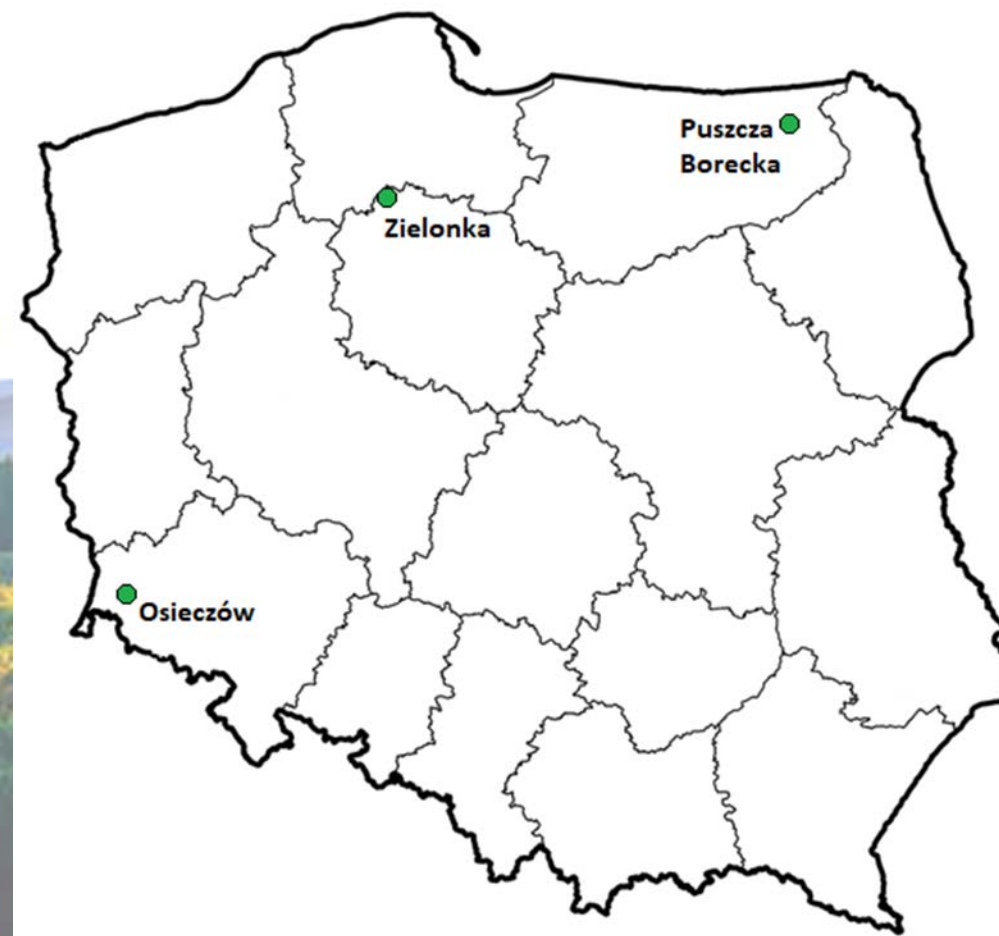
Stężenia ołowiu w powietrzu (a),
całkowita depozycja (b) i mokra
depozycja (c) w 2018 r.

Pomiary całkowitej depozycji metali ciężkich i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych wymogów art. 4 ust. 9 dyrektywy 2004/107/WE

Dla potrzeb realizacji wymogów dyrektywy od roku 2010
funkcjonują trzy stacje:

Stacje: **Osieczów** i **Zielonka**, gdzie pomiary są prowadzone
przez Centralne Laboratorium Badawcze GIOŚ

Stacja **Puszcza Borecka**, gdzie pomiary są prowadzone na
zlecenie GIOŚ przez Instytut Ochrony Środowiska - PIB

Pomiary całkowitej depozycji metali ciężkich i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych wymogów art. 4 ust. 9 dyrektywy 2004/107/WE

Na potrzeby wypełnienia wymogów dyrektywy 2004/107/WE na trzech stacjach krajowej sieci (w Osieczowie, Zielonce i Puszczy Boreckiej) są prowadzone pomiary depozycji całkowitej:

- metali ciężkich: As, Hg, Ni, Cd;
- wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych: benzo(a)pirenu, benzo(a)antracenu, benzo(b)fluorantenu, benzo(j)fluorantenu, benzo(k)fluorantenu, indeno(1,2,3-cd)pirenu i dibenzo(a,h)antracenu.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

INSPEKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

Ocena zanieczyszczenia powietrza
na stacjach monitoringu tła regionalnego
w Polsce w roku 2019
w zakresie składu pyłu PM10 i PM2,5
oraz depozycji metali ciężkich i WWA

Praca wykonana na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w ramach umowy 16/2019/F z dnia 26.06.2019 r. i finansowana ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Warszawa, 2020

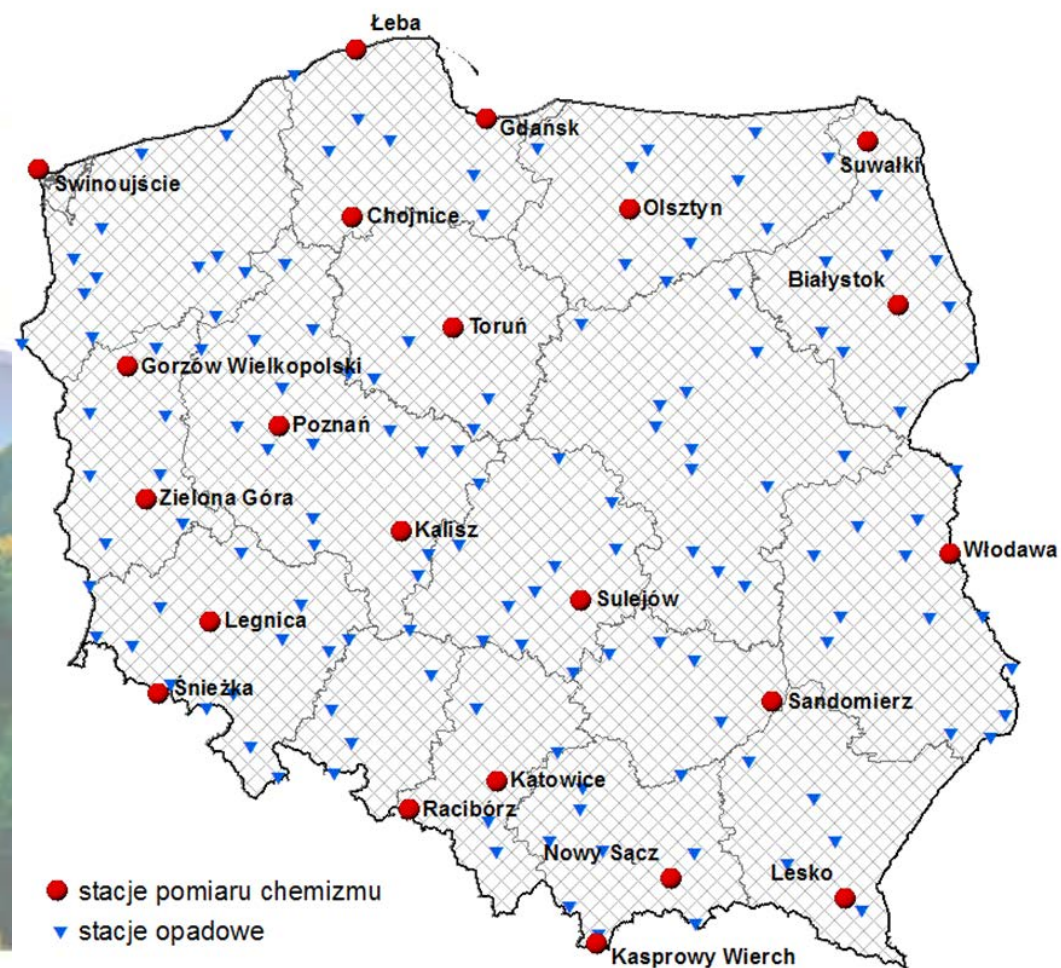
Krajowe badania chemizmu opadów realizowane są na potrzeby:

- 1) systematycznego monitorowania zmian chemizmu opadów atmosferycznych w Polsce w powiązaniu z działaniami na rzecz ochrony powietrza,
- 2) zintegrowanych badań środowiska przyrodniczego;
- 3) gospodarki wodnej;
- 4) gospodarki leśnej;
- 5) badań naukowych.

Krajowe badania chemizmu opadów atmosferycznych

Sieć stacji krajowego monitoringu chemizmu opadów atmosferycznych obejmuje 22 stacje pomiarowe, zlokalizowane na stacjach synoptycznych IMGW-PIB w: Świnoujściu, Łebie, Gdańsku, Suwałkach, Chojnicach, Olsztynie, Gorzowie Wlkp., Toruniu, Białymstoku, Zielonej Górze, Poznaniu, Kaliszu, Sulejowie, Włodawie, Legnicy, Karpaczu, Raciborzu, Katowicach, Nowym Sączu, Sandomierzu, Zakopanem i Lesku.

Badania prowadzone są od roku 1999.

Krajowy system monitoringu chemizmu opadów atmosferycznych

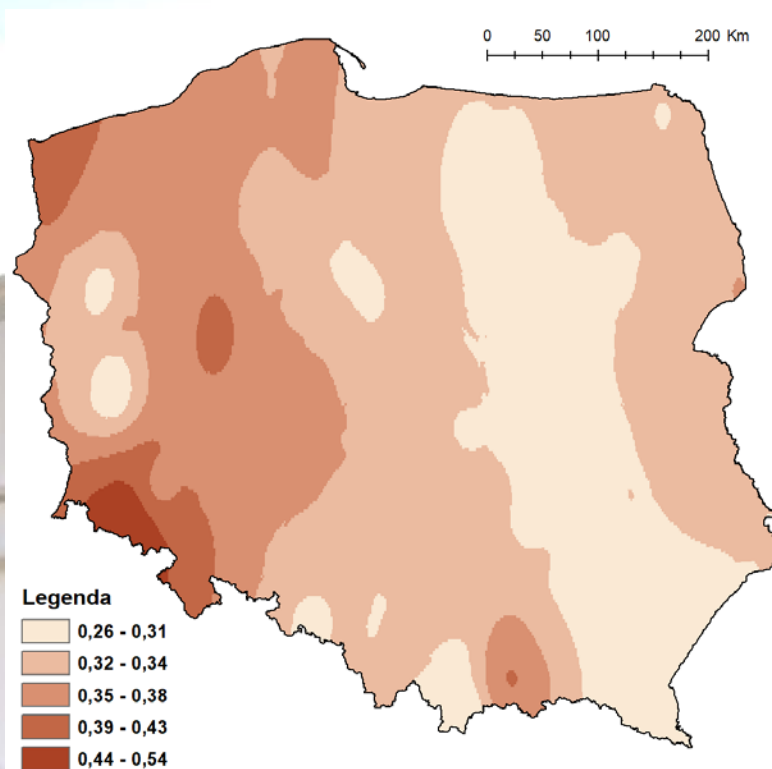
14 Oddziałów CLB GIOŚ (w poszczególnych województwach) wykonuje analizy składu fizyko-chemicznego w zakresie następujących wskaźników:

- stężenie anionów: Cl^- , SO_4^{-2} , NO_2^- i NO_3^- ,
- stężenie kationów: NH_4^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{+2} , Mg^{+2} ,
- metali ciężkich: Zn, Cu, Pb, Ni, Cd, Cr,
- azotu ogólnego i fosforu ogólnego,
- zasadowości ogólnej,
- wartości pH, przewodności elektrycznej właściwej.

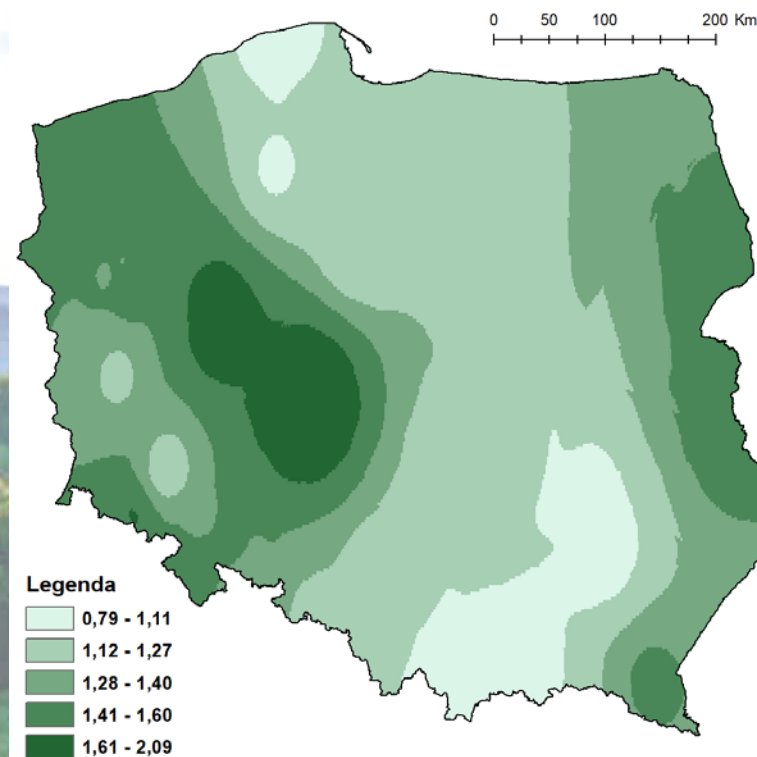

Krajowy monitoring chemizmu opadów atmosferycznych

Rozkład rocznych wartości stężenia azotu
(azotanowy i azotynowy) [mg/l] w 2020 r.

Rozkład rocznych wartości stężenia azotu
ogólnego [mg/l] w 2020 r.

Sieć stacji pomiarów depozycji całkowitej na potrzeby Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego

Sieć stacji wykonujących pomiary depozycji całkowitej na potrzeby Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego (ZMŚP) obejmuje 11 stacji: Puszcza Borecka, Wigry, Parsęta, Pojezierze Chełmińskie, Kampinos, Łysogóry, Beskid Niski, Wolin, Roztocze, Poznań-Morasko, Karkonosze.

Sieć stacji Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego

Na stacjach ZMŚP w ramach programu obligatoryjnego na potrzeby badań chemizmu opadów atmosferycznych do 2020 r. były prowadzone badania opadu mokrego pod kątem:

- SO_4^{2-} , NO_3^- , NH_4^+ , Cl^- , Na^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+} , K^+ ,
- przewodności elektrolitycznej, pH.

Od 2021 roku w ramach programu obligatoryjnego na potrzeby badań chemizmu opadów atmosferycznych są prowadzone powyższe badania dla opadu całkowitego.

STACJA BAZOWA ZMŚP PASETAW STORKOWIE

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Stacja Geoeekologiczna w Storkowie

Raport z realizacji programu
badawczo-pomiarowego ZMŚP
w Stacji Bazowej Parsęta w Storkowie
w 2019 roku

Zespół Autorski:
Józef Szpikowski
Janina Borysiak
Zbigniew Celka
Julian Chmiel
Monika Domańska
Andrzej Kostorzewski
Robert Kruszyk
Mikołaj Majewski
Grażyna Szpikowska

Storkowo

Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania
im. Stanisława Leszczyckiego PAN w Warszawie
Stacja Badawcza w Szymbarku

Raport z realizacji programu
badawczo-pomiarowego ZMŚP
w Stacji Bazowej Beskid Niski w 2019 roku

Zespół Autorski:
Małgorzata Kijowska-Strugała
Witold Bochenek
Edyta Ptaszek

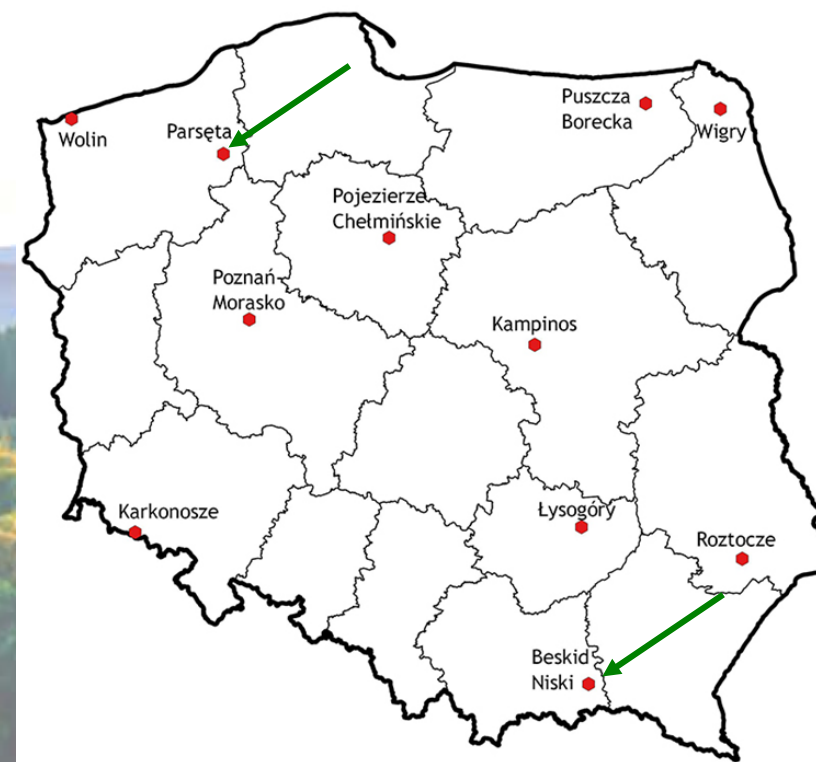
Szymbark
2020

Raportowanie danych o depozycji ze stacji Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego

Od 2017 r. dane dotyczące mokrej depozycji z 9 stacji ZMŚP są raportowane w ramach ICP Integrated Monitoring w ramach **Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości (CLRTAP)**.

Od 2019 r. dane z 2 stacji ZMŚP: Beskid Niski (opad całkowity) i Parsęta (opad mokry) są raportowane na potrzeby dyrektywy NEC.

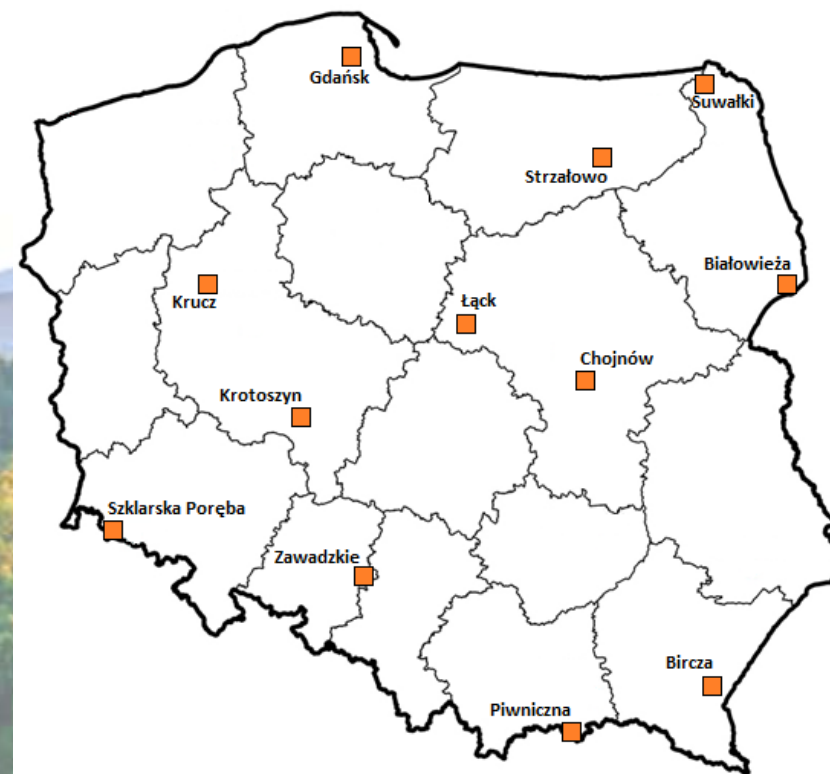

Sieć stacji monitoringu depozycji atmosferycznej w lasach

Sieć monitoringu lasów obejmuje 12 stacji: Gdańsk, Suwałki, Strzałowo, Białowieża, Krucz, Krotoszyn, Łąck, Chojnow, Zawadzkie, Szklarska Poręba, Bircza, Piwniczna.

W ramach monitoringu lasów na 12 punktach pomiarowych zlokalizowanych poza zasięgiem koron drzew są prowadzone badania chemizmu wód opadowych obejmujące:

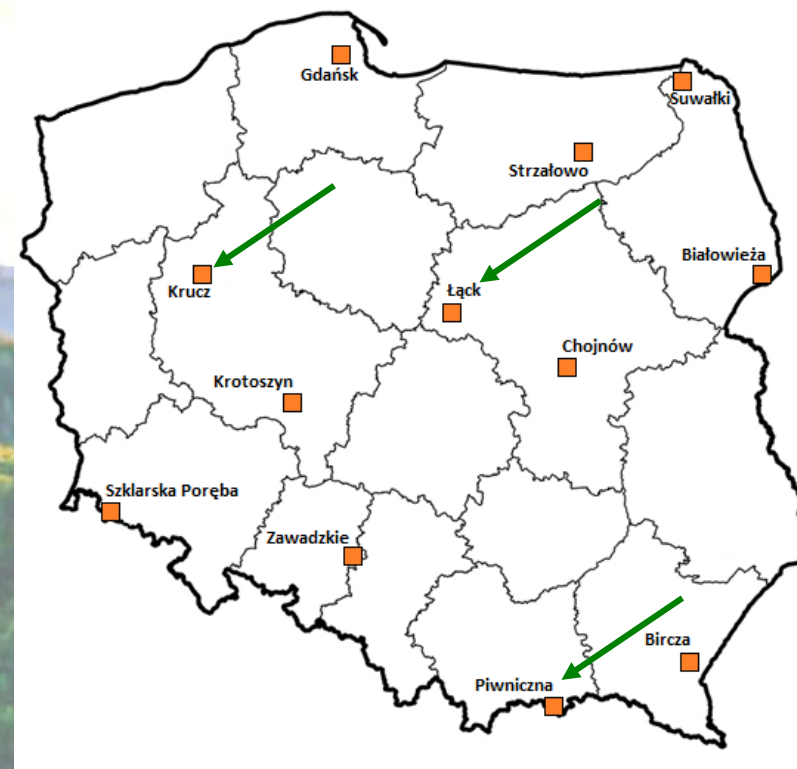
- metale: Ca, Mg, K, Na, Al, Fe, Mn, Pb, Cu, Zn, Cd,
- jony: NO_3^- , SO_4^{2-} , Cl^- , NH_4^+ , PO_4^{3-} ,
- azot całkowity,
- rozpuszczony węgiel organiczny,
- pH opadów atmosferycznych,
- zasadowość w próbkach o $\text{pH} \geq 5$,
- przewodność elektryczną właściwą.

Raportowanie danych o depozycji w ramach monitoringu lasów

Corocznie komplet danych o depozycji całkowitej jest przekazywany przez Instytut Badawczy Leśnictwa do ICP Forest w ramach **Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości**.

Od 2019 r. dane z 3 stacji: **Krucz, Łąck i Piwniczna** są raportowane na potrzeby dyrektywy NEC.

Realizacja projektu powinna przyczynić się do zaprojektowania i utworzenia spójnego krajowego systemu badań chemizmu opadów atmosferycznych, odpowiadającego na aktualne potrzeby krajowe i międzynarodowe.

Założeniem projektu jest utworzenie nowego systemu badań chemizmu opadów atmosferycznych umożliwiającego:

- monitorowanie zmian depozycji substancji na obszarze całej Polski zgodnie z najlepszymi praktykami,**
- śledzenia trendów i określania ładunków substancji deponowanych do podłoża;**
- śledzenia wpływu zmian klimatu na chemizm opadów atmosferycznych;**

Założeniem projektu jest utworzenie nowego system badań chemizmu opadów atmosferycznych umożliwiającego:

- **wytwarzanie informacji o depozycji substancji w powietrzu istotnych dla gospodarki wodnej, rolnej i leśnej;**
- **wytwarzanie informacji o depozycji substancji na potrzeby Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości (programu EMEP) i Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (HELCOM) oraz na potrzeby wypełnienia wymagań prawa Unii Europejskiej.**

Bardzo istotnym elementem projektu, mającym na celu zapewnienie wysokiej jakości pomiarów jest opracowanie ujednoliconych procedur badawczych.

Dziękuję za uwagę!

